

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Johan P. Hovmøller og hans Slægt.

Af Sessilie Blaabjerg.

Særtryk af Morsø Folkeblad.

Den nylig afdøde Johan P. Hovmøller, Rakkeby, Mørs, interesserede sig for og skrev om gamle Tider og Slægter. Jeg føler Trang til at fortælle lidt om hans og vi Søkendes Slægt. Min forlængst afdøde Onkel Hans Kr. Hovmøller, der i mange Aar var Boghandler i Nykjøbing, skriver i Familienbogen, som han udgav, om Slægtens Oprindelse. Han fortæller: »Omkring Aar 1750 kom en svensk Feldtberedersvend ved Navn Johan Jensen Åbo til »Hovmølle« i Outrup, hvor der var som et Slags Garveri, her fik han Arbejde og giftede sig 1753 med Enken der, Anna Pedersdatter. Ved mundtlig Overlevering faar man Røde paa, han var svensk, men hvad jeg snarere tror, finsk af Fødsel, at han eller hans Fædreneslægt stammer fra det ældgamle Bispedømme Åbo i Finland, hvis Navn han bar, og at han som rejssende Feldtberedersvend var havnet i »Hovmølle«. Der er saa vidt vides kun denne ene Stamfamilie i Danmark, som bærer Navnet »Hovmølle« og som kan udlede sin Æt fra Gaarden, der blev kysset af Limfjordens Vande.

Han gik jævnlig under Navnet svenske Johan og var i sine unge Dage en rask Gossa. Han var kendt af mange, som kom til ham med deres Huder og Skind til Garvning samt Tøj til Stampning fra det meste af Mørs. Han fik det Lov, at han var en meget gæstfri Mand med et sjældent friskt og godt Humør. Han havde en Del morsomme Mundheld, som for en stor Del er gaaet i Arv til Børnene. De fik 7 Børn, af disse var Anders Johansen Åbo den yngste. Han giftede sig den 20. April 1793

med Datteren fra Odgaard i Fjallerslev. De var begge 30 Aar og fik hver 24 Daler i Arv. Med disse Daler i Lommen flyttede de til Rakkeby, hvor de fik et lille Stykke Jord, hvorpaa de kunde holde en Ko. De ledede Strømløbene fra Nørre og Søndermølle sammen og satte saa en Jordvold foran for at danne et lille Vandfald, der hjalp til ved Skindberedning og Tøjstamping. De sled og slæbte i mange Aar og arbejdede sig op til velstaaende Folk. De købte sig Tid efter anden et Stykke Jord og forbedrede Stampeværket og det øvrige Mølleværk. De havde flere Gange volket større Stykker Vadmæl med Hænder og Fødder.

Efterhaanden rejste der sig nu en hel Gaard, som ogsaa kom til at bære Navnet »Hovmølle«. Anders Johansen Åbo var Johan P. Hovmøllers og vi Søskenes Oldefader. Onkel skriver, at han og hans Søkende (altsaa ogsaa vor Mor) holdt meget af ham, han var altid saa glad og havde Mundgodt til dem, som de selv skulde hente op af hans dybe Lommer. Han var en ualmindelig rask gammel Mand. Da han var henimod de 80 Aar gav han til sig at grave en ny Kanal til et nyt Møllebrug og stod da i Vandet til op paa Benene, man bad ham skaane sig selv for dette Arbejde, men han var ikke til at faa derfra: »Hvem skulde vel bedre kunne taale det end jeg«, sagde han. Han sagde om sig selv, at han aldrig havde været bedrøvet. Han døde 1863 næsten 94 Aar gammel. Hun var mere tung og alvorlig og var til daglig sparsommelig, men fik Ord for at være god mod fattige og trængende. Hun blev 80 Aar. En flad Sten dækker deres Grav paa Rakkeby Kirkegaard. De havde 8 Børn, hvoraf kun 3 blev voksne. Johan Andersen Hovmøller fik efter Forældrene Hjemmet »Hovmølle«. Han blev gift med Ane Kirstine Jørgensen af Frydsbrønd. Min

Svoger havde arvet et temmelig stort Sølvbæger, som stammede der fra og saa vidt, jeg husker, har jeg i Hovmølle set noget fint Daabstøj ogsaa fra Frydsbrønd. Johan Hovmøller var en meget agtet Mand, som var meget betroet og havde saaledes mange Tillidshverv. Han var den eneste Bonde paa Mors, som sammen med 4 andre Mænd, Præster og Herremænd i en Komite i 1856 opfordrede til Oprettelse af en Bondeskole eller Højskole paa Mors, som deres Børnebørn og mange andre har faaet Gavn og Glæde af. Paa deres gamle Dage var det hos Datteren, der fik Hjemmet. De er begravet ved Siden af hans Forældre paa Rakkeby Kirkegaard.

Den næstældste af Johan Andersens Hovmøllers Søskende var min Bedstefar, Anders Hovmøller. Den 4. Marts 1825 holdt han Bryllup med Else Kathrine Bak. Bedstemor var født i Bakgaard i Tæbring. Hendes Oldefar paa Fars Side var vistnok født omkring 1686 i Holsten og kom 1710 til Mors hvor han fik Bakgaard i Tæbring i Fæste. Hendes Far, Jakob Bak, var en meget agtet Mand, der havde flere Tillidshverv. Men døde 1827. Faa Dage efter Brylluppet flyttede de nygifte til Frugaard i Outrup, en ussel Gaard med faldefærdige Bygninger og 100 Tdr. Land med Lyngsige og Lergrave. Gaarden blev købt for 1000 Daler, hvilket var Arven fra Hovmølle, og saa havde Bedstefar endda 16 Specier i sin Lomme.

Saadan stod de Unge i den faldefærdige Gaard, men uden Gæld. Der var noget at tage fat paa, og der blev taget fat med Livskraft og Arbejdsdygtighed. I 1854 købte Bedstefader en Gaard til, han opførte nye Bygninger og drev i 6 Aar Gaardene sammen. I de Aar avlede de i begge Gaarde 180 Læs Korn. I 1861 begyndte

han ved den sidst købte Gaard at anlægge en Have, han plantede efterhaanden meget, ogsaa Frugttræer, saa det blev til en hel lille Plantage. Bedstefar blev af Præsidiat for det kongelige Danske Landhusholdnings Selskab skænket et smukt Sølvbæger og et Diplom for udvist Landboflid og Træplantning. Bægeret opbevares paa Museet. Han var vist en af de første, som plantede af Betydning her paa Mors. Hans Mundheld var: »Man skal se ved Lyset, medens det brænder«. Bedstemoder var saa glad og hyggelig, og hvor hun kunde fortælle, jeg kan godt huske hende. Hun sagde til sine Børn, der var ti Søkende: »Med en tro Haand og en sand Mund kan I fare hele Verden rundt«.

Et af de Børn var min Moster Kjerstine, der blev gift med Svend Hovmøller, de boede i Dragstrup nær Fjorden. De havde en mærkelig Dreng, Anders Svendsen Hovmøller. Fra hans 11te Aar havde han i et lille Kammer optegnet sine Drømme, Stemninger og Tanker, hvoraf en Del efter hans Død, han døde 14 Aar gammel den 2. Januar 1871, blev udgivet med Titlen »Barnesyn og Ønsker«. »Denne Dagbog er«, skrev den norske Forfatter Hans Brun i sit store Værk »Biskop Grundtvigs Levnedsløb«, »et Vidnesbyrd om Magten til at gribe ogsaa Børn hos det vaagnende Folk og Kristenliv i Danmark«. Naar der skrives om Slægten, synes jeg, dette fortjener at komme med, selv om det er en Sidelinje.

Ane Nielsen Johansen Hovmøller blev altid i Hjemmet. Hun fik det Kald først at pleje sin gamle Bedstefar i hans høje Alder og siden sine Forældre paa deres gamle Dage. Den 18. Maj 1866 holdt hun Bryllup med Peder Markvorsen fra Torp. Hans Mors Brødre, Morten Andreas

»Klitgaard« og Lars Lynggaard hørte til de bedste Navne blandt Morsøs Bondestand, og Peder Markvorsen gjorde ikke Slægten Skam. Han var agtet og afholdt, og desuden var han en oplyst Mand, der blev betroet flere Tilidshverv i Kommunen, som han varetog med Samvittighedsfuldhed og Dygtighed. Han var med i Bestyrelsen for Opførelsen af Forsamlingshuset i Hvidbjerg. Han døde 1881, kun 42 Aar gammel. Paa hans Gravminde paa Rakkeby Kirkegaard blev sat de fortrosthingsfulde Ord: »Vi ses igen«. Jeg kan lige huske, jeg har set ham. Far kørte vistnok til Hovmølle for at faa malet Korn paa Vandmøllen, der nu er nedlagt.

Peder Markvorsen havde flere Søkende, hvoraf afdøde Folketingsmand Markvorsen og Pastor Markvorsens Far, Karby Præstegaard, der nylig er død, vel nok er de mest kendte. Peder Markvorsens Enke, Ane Hovmøller, overlevede ham i flere Aar og var meget for sine Børn. Der var fire Børn i Ægteskabet, to Døtre og to Sønner. Stine, den ældste, er Enke efter Niels Futtrup, Karby. Marie, der var gift med Jens Møller Mortensen, er forlængst død. Johan P. Hovmøller, der døde sidst i August og Markvor Hovmøller, der bor i Tæbring.

Johan Pedersen Hovmøller er født den 12. Februar 1877. Han var knap 4 Aar, da hans Far døde. Nogle Familier havde dengang sluttet sig sammen om at holde en Lærerinde til at undervise deres Børn. Skolen holdtes skiftevis i de forskellige Hjem. Her fik saa Johan sin Skoleundervisning. I Aarenes Løb var der flere Lærerinder, men han nævnte med særlig Forkærlighed en af disse, Frk.. Birgitte Sørensen, Datter af Forpagter Sørensen, Karby Præstegaard, senere Fru Hansen, »Krings-

holm«, nu Enke. Hun tog sig af ham, og det stod han i Taknemlighedsgæld til hende for Livet igennem. Vi var nogle Familier, som stod i særlig Forbindelse med Pastor Lillelunds i Tæbring Præstegaard. Livet der og Vidnesbyrdet derfra har uden Tvivl sat sit Præg paa flere af os. Jens Peter Lillelund var Johans Barn- doms- og Ungdomsven. Han har senere fortalt, at Jens Peter maa- ske som gift Mand kunde sige til ham: »Husk paa, over Skyerne er Himlen altid blaa«. Dette Hjem- lyse Syn paa Livet og Menneske- ne prægede Johan Livet igennem. Som ung kom han paa Frederiks- borg Højskole. Jeg tror, han har levet et godt Ungdomsliv.

Den 23. April 1901 holdt han og min Søster, Anna, Bryllup i Tæbring Kirke. Hun er født den 22. Januar 1879, saa han var et Par Aar ældre. Hun var som Ung en Tid hos Johans Faster, Karen Blaabjerg i Rakkeby, var paa Vejstrup Højskole, hos Jens Lund og Thøger Dissing og en lille Tid hos Digteren Molbechs Enke i Askov. De havde kendt hinanden i Ungdomsaarene og begyndte nu at danne deres Hjem i den gamle Slægtsgaard »Hov- mølle«. Det blev et godt Hjem, og jeg synes, man kan sige, at her levedes »et jævnt og mun- tert, virksomt Liv«. Johan hav- de ikke store Kræfter til at tage fat, og de første Aar skulde der passes paa, men han var prak- tisk og forsigtig, og efterhaan- den arbejdede de sig op til jævn Velstand. Han forstod, hvad der kunde betale sig og satte sig ind i, hvordan Markerne skulde be- handles og Dyrene passes, han kunde sige: »De skal være til- pas«. Anna havde baade Mod og Kræfter, og hun tog fat. Hun havde i mange Aar kun en Pige, hun vilde ikke have flere. Der var meget at gøre i det store Hus, den ikke lille Husholdning og den

megen Malkning, som hun indtil de sidste Aar selv deltog i. Det kunde ske, Johan tidligere kunde være lidt tung i Sind, men saa livede Anna op, hun var Livet i Huset. Naar Tjenestefolkene var flinke og passede deres Ting, og ellers kunde Johan ikke bruge dem, saa kunde de gaa som hjemme hos dem, og de kunde have deres Folk længe. Ellen havde de vist omkring en halv Snes Aar. Og de var gæstfrie, der kom mange, og jeg tror, de kom gerne og følte, de var velkomne. I de senere Aar, da Johan om Formiddagen for det mæste sad oppe i sin Stue og skrev, skulde han gerne af og til ned i Køkkenet og faa sig en Passiarr, f. Eks. med Posten, og en lille Kop Kaffe. Han vilde gerne i Forbindelse med Mennesker; havde han været ude, saa kunde han komme hjem og fortælle, han havde været inde at se til den og saa den, og det var ikke saa sjældent gamle Folk, han besøgte. Min Svoger var meget for Far, efter at mine Forældre havde solgt Barndomshjemmet i Tæbring til hans Broder, Markvor Hovmøller, og flyttet til en mindre Ejendom i Rakkeby. Han skulde helst komme og snakke med Far hver Dag, gjorde han ikke det, savnede han ham. Johan omtalte altid Far med Agtelse og lod Arbejdet paa Marken med Hestene udføre til hans Tilfredshed. Han havde Interesser og var ikke lige glad med, hvordan det gik med det eller det, og han kunde blive helt ivrig, naar han ikke syntes det gik, som det skulde gaa, dog gjaldt det vel særligt, hvad han havde med at gøre. Da han for en Del Aar siden ikke var rask og nok gik og var noget mismodig, begyndte han at skrive, og det var godt, for det tog Tid og Tanker. Han blev saa glad for det Arbejde og var saa optaget af det, og efterhaanden naaede han

at skrive godt og indgaaende om de Emner, han skrev om; han var grundig og skrev i en letfatelig Tone. Han sagde selv: »Det skal være kort og koncist«, og det blev det. Han naaede videre, end man kunde tænke efter den Uddannelse han havde faaet. Han skrev om gamle Slægter, om Kirker og Landbrug, Voldsteder og Kæmpehøje. Han modtog da ogsaa engang nogle Penge af et Fond, for at han kunde læse videre i Viborg Arkiv, vist om vore Kirker og deres Indretning. Han var ogsaa med i Arbejdet for at faa Rakkeby Kirke forskønnet, og arbejdede for at faa en Skole i Byen, og det Ønske fik han opfyldt. Han havde flere Tillidshverv, og de blev passet. Han var en dygtig Landmand, der forstod at lære fra sig, og det kan man nok ogsaa sige om hans skriftlige Arbejder. Jeg tror, han med de faa legemlige Kræfter blev mere og mere tilfreds, efter at han havde begyndt at skrive. Han var ikke den, der vilde være eneraadende i Hjemmet. Naar hans to voksne Sønner, der i adskillige Aar var hans trofaste og dygtige Medhjælpere, spurgte ham om, hvordan de nu skulde gøre eller ordne det Arbejde, der laa for, kunde han sige, at saadan vilde han nu gøre det, men troede de, det var bedre paa en anden Maade, kunde de jo prøve, men det blev nok for det meste, som han syntes var bedst. For godt og vel et Par Aar siden kom han hjem fra en Rejse med Bronchitis, og det tog til, saa da han i Januar eller Februar Maaned søgte Læge, var han saa daarlig, at Lægen sagde, han skulde have søgt ham for et Par Maaneder siden. Johan var forsigtig og blev godt plejet, saa han havde ikke troet, det var nødvendigt. Den Vinter blev han klar over, han ikke levede saa længe, og saa gjaldt det om at faa alt ordnet

saa godt som muligt for hans nærmeste. Den ældste af de fire Sønner, Peter, havde i ikke saa faa Aar været gift og boet i Hvidbjerg, men de to voksne Sønner, som var hjemme, havde været forlovet i flere Aar og vilde gerne selv have deres Hjem. Saa blev det bestemt, at Gaarden skulde deles imellem Dem. Den ældste, Anders, skulde have Fædrengaarden, og der skulde bygges ny Stald, og den yngre, Arnold, en Del af Jorden, hvorpaa der saa skulde bygges en Gaard. Til Johan, Anna og den yngste af Sønerne, Svend, skulde der bygges Hus nede i Byen ved Skolen og nær Kirken. Der var meget at ordne, og det blev sikkert ordnet godt. Den Sommer var Johan saa rask, han kunde gaa omkring paa Byggepladserne og se, hvordan det gik. I November og December Maaned holdt Sønerne Bryllup, og min Søster og Svoger flyttede til deres nye smukke Hjem. De var ikke kede af at flytte fra det gamle Hjem. Johan længtes efter mere Ro og Stilhed. Her havde de saa det meste af et Aar mere for dem selv, og i den Tid har de vist faaet talt meget med hinanden. I April Maaned gik han til Sengs, men var dog oppe noget af Tiden i Sommer, men det gik stadig tilbage, og den 23. August om Morgenen døde han stille og rolig.

Der blev talt gode Ord og sunget Salmer ved hans Leje den sidste Tid, han levede, og det var han saa glad for. Baade Pastor Engsnap, Tæbring, og hans Fætter, Pastor Markvorsen, Karby, var flinke til at komme og tale med ham. Selv sagde han ikke ret meget, han var træt. Søster Anna, hans Søster Stine eller Svend sad inde hos ham. Paa Kommoden stod gerne et lille Glas med en enkelt bestemt Rose fra Haven i Hovmølle. Han var ikke bange for Døden, han vilde

gerne dø; han fortrøstede sig til Guds Naade. Der blev talt godt og kønt i Kirken den Dag, han blev begravet, og et Væld af friske, dejlige Blomster kom til at dække hans Grav. En Venneskare fulgte ham til hans sidste Hvilested. Ved Sammenkomsten i Skolen efter Jordfæstelsen sagde min kære Bror blandt andet: »Saa Johan en Runding paa en Mark, mindedes han vore Forfædre, og hvor glad havde han ikke været Sommeren før ved at vise dem (min Broder og hans fire Sønner) den storslaaede Natur ved Hanklit og Salgjerhøj. Johan følte sig forpligtet over for den Slægt, han var runden af, og den Arv, han dér havde modtaget, vilde han nødig gøre til Skamme. Det gjorde han heller ikke, han blev Slægtens gæve Søn.

Sesilie Blaabjerg.

